

Nagy könyvtár, zenecsarnok, képzőművészeti termek, természetrajzi, természettudományi gyűjtemények, technikai ügyességek elsajátítására szolgáló műhelyek, felolvasótermek. És mindez ingyen áll rendelkezésére a művelődni vágyó közönségnek. Célja: a köz szolgálatára való képesítés. Ott nem sokáig fontolgatják a gazdagok, jó lesz-e, eredményes lesz-e az alapítandó intézmény. Merészen dobják bele millióikat — és pedig még életükben — a társadalmi élet nagy kohójába.

Egyébként két nagy pädagogia-társaságuk elég hatalmas szervezet a népnevelés előmozdítására. Az egyik, melynek tagja mindenki lehet, a National Educational Association és a tanító-meg tanítónő-tagokból álló Public Educational Association.

Nagyon jellemző hálairatokat olvastam közönséges emberek tollából. Hálásak a nyert oktatásért, mert arra képesíti őket, hogy jobban nevelhessék gyermekeiket. Ez az igazi népnevelés megbecsülhetetlen eredménye.

Teveli Mihály.

★

Friedrich Michael Schiele: Geschichte der Erziehung. Leipzig, Verlag der Dürrschen Buchhandlung, 8-adrét, 166 lap. Ára 2 M. 40 f.

Schiele Mihály, a tübingeni egyetem magántanára, már több igen érdekes egyházi és filozófiai dolgozattal vonta magára a szakörök figyelmét. A «Deutscher Glaube», valamint «Religions-geschichtliche Volksbücher» című művei rendkívül népszerűekké váltak és ezer meg ezer példányban forognak a német ifjúság kezében.

Most Schiele a pädagogia történetét adja négy felolvasásban rövid és értelmes előadásban. Szerzőnk minden egyes nép nevelésügyének formáját vizsgálva, mindig ama formák vizsgálódására is kiterjeszkedik, melyek között az illető társadalom szervezkedett.

Az első felolvasásban a legprimitívebb népek, továbbá az atyafiságon nyugvó alkotmánnyal bíró népek, különösen az egyiptomiak, perzsák és zsidók, végül a görög és rómaiak nevelésügyével foglalkozik behatóbban.

A második felolvasás a középkor nevelésügyének ismertetéséről szól és itt ama különös véleményének ad kifejezést a szerző, hogy a kereszténység a nevelés ügyének történetében nem korszakalkotó.

Habár a kereszténység, mint tan a rómaiak körében elterjedt és egy tan elterjedésének legnemesebb eszköze, a tanítás, de ez a tanítás tulajdonképen misszió és nem az ifjúság tanítása. A hit-tanra pedig csak felnőtteket tanítottak, hogy a keresztelésre elő-

készítsék őket. A pædagogia azonban a felnőtteknek a fiatalsághoz való viszonyát kutatja, ezért az ó-egyház katakézise nem tartozik a nevelés történetébe, különben pedig a középkorban a filozófia az egyháznak legkomolyabb ellensége volt. Miután szerzónk a középkor iskolai tantárgyainak mibenlétét és tanításának módszerét ismertette, behatóan a népiskolával foglalkozik, amelyről azt bizonyítja, hogy az egyházi célokkal semmi viszonyban nem állott, helyét az egyházi hatóságokkal való harcában vívta ki és így a legrégebbi népiskola az ipar teremtménye.

Az újabbkori pædagiának története (III. fejelet) meglehetősen sok helyet foglal el Schiele művében. Kezdi a humanizmus és a reformáció idejének pædagiái történetével, átmegy ezután a Fürstenstaat iskoláinak berendezésére, alaposan ismerteti a Francke által megalkotott és még ma is virágzó árvaházat, végül annak a véleményének ad kifejezést, hogy mikor az iskola az egyháztól különvált, akkor jött létre a tanítói állás is, mert eddig a latin iskolákban theologusok, a népiskolákban pedig kézművesek és kiszolgált altisztek tanítottak. Ekkor azonban úgy, amint a magasabb fokú iskolák lassanként hivatásszerű tanítókat kapnak, oly tanítókat, kik egyetemi szemináriumokban nyerik kiképezésüket, — a népiskoláknál is hivatásszerű tanítókat alkalmaztak. A felvilágosodás tehát az iskolának az egyháztól való elválása által teremti meg a hivatásszerű tanítói állást.

A negyedik és egyszersmind utolsó fejelet az újkor pædagiájának van szentelve.

Említenünk sem kell, hogy Herbart, Pestalozzi, Herder és Goethe művei kiváló helyet foglalnak el e fejeletben.

A szerző nem mulasztja el művének végén a XX. század pædagiájára és ennek jövőjére is egy pillantást vetni, melyre nézve reformokat jósol. Ezek szerzónk szerint az iskolák minél szélesebb alapon álló különféleségén, valamint az iskolák nagyobb önállóságában fognak állni.

A szerző reformeszméi — melyeket nagy értelemmel és kiváló eréllyel fejteget — a pædagógusokat bizonyára még soká foglalkoztatni fogják.

Téri József.